

Budżet osobisty dla osób z niepełnosprawnością – szansa na niezależne życie?

Budżet osobisty to koncepcja, która choć szeroko stosowana w wielu krajach, w Polsce dopiero zaczyna zyskiwać na znaczeniu. W założeniu pozwala on osobom z niepełnosprawnościami na samodzielne zarządzanie przydzielonymi środkami finansowymi, które mogą być wydane na określone usługi zgodnie z indywidualnym planem wsparcia. W ten sposób system ma umożliwić osobom z niepełnosprawnościami większą kontrolę nad własnym życiem i potrzebami.

DWA FILARY BUDŻETU OSOBISTEGO

Budżet osobisty opiera się na dwóch podstawowych zasadach: decyzyjności i kontroli oraz podejściu skoncentrowanym na osobie. Decyzyjność oznacza możliwość podejmowania przez osobę z niepełnosprawnością decyzji dotyczących jej życia. Z kolei podejście skoncentrowane na osobie zakłada, że potrzeby tej osoby są punktem wyjścia do ustalania wsparcia – w przeciwieństwie do tradycyjnych systemów, które często narzucają gotowe rozwiązania.

JAK DZIAŁA BUDŻET OSOBISTY?

Osoba z niepełnosprawnością, w ramach budżetu osobistego, może finansować różnorodne usługi, takie jak asystencja osobista, opieka wytchnieniowa, dostęp do aktywności społecznych, edukacyjnych czy zakup specjalistycznego sprzętu. System ten może być realizowany w formie płatności bezpośrednich – gdy środki trafiają bezpośrednio na konto osoby, która samodzielnie nimi zarządza – lub płatności pośrednich, gdzie zarządzanie finansami powierzane jest organizacji lub zaufanej osobie.

Plan wsparcia, będący podstawą przyznania budżetu, określa potrzeby i cele osoby z niepełnosprawnością. Jest to zarówno wycena kosztów, jak i mapa działań, które mają poprawić jakość życia danej osoby.

WYZWANIA W ZARZĄDZANIU BUDŻETEM

Jednym z problemów w funkcjonowaniu budżetów osobistych w innych krajach jest niewłaściwa rola osób zarządzających, takich jak case managerowie. Zamiast pełnić funkcje techniczne, zdarza się, że podejmują decyzje za osoby z niepełnosprawnościami, naruszając ich prawo do samodzielności.

Kontrola wydatków w ramach budżetu osobistego odbywa się najczęściej poprzez raportowanie faktur i paragonów, a także regularną weryfikację planu wsparcia. W przypadkach nadużyć sankcje mogą obejmować zmianę systemu płatności na bardziej kontrolowany, np. poprzez przyznanie karty prepaid.

JAK BUDŻET OSOBISTY MÓGŁBY FUNKCJONOWAĆ W POLSCE?

Wprowadzenie budżetu osobistego w Polsce wymagałoby kompleksowych zmian w systemie wsparcia osób z niepełnosprawnościami. Kluczowe kwestie to:

- Nowelizacja systemu orzecznictwa, aby umożliwić tworzenie indywidualnych planów wsparcia.
- Stworzenie katalogu usług, z możliwością jego rozszerzenia.
- Stymulacja rynku usług, szczególnie w mniejszych miejscowościach, aby zapewnić dostęp do asystentów i innych form wsparcia.

Polska musiałaby także zmierzyć się z dylematem, czy stosować przelewy bezpośrednie, czy system bonowy. Świadczenia pieniężne są jednak uważane za bardziej wyraziste wsparcie niezależności osób z niepełnosprawnościami.

WNIOSKI

Budżet osobisty może być dla osób z niepełnosprawnościami kluczem do większej samodzielności i lepszej jakości życia. Jego wprowadzenie w Polsce wymaga jednak nie tylko zmian prawnych, ale także zmiany podejścia administracji i społeczeństwa do osób z niepełnosprawnościami – z paternalistycznego na wspierające.